

Csatatérképek!

Kiadásomban megjelent és általános elismerést nyert „Hunfalvy magyar kézi atlasz”-ból ajánlom ezennel következő, mint a mostani csatateri mozgalmak alkalmával nélkülözhetlen térképeket:

- Európa.
- Franciaország.
- Belgium és Hollandia.
- Német szövetség (Közép-Európa).
- Bajorország és Württemberg.
- Poroszország.

Egy-egy térkép ára 50 kr.

Postai uton küldve, egyes térképek rendelésénél 10 krt. számítok csomagolásért. Ha pedig mind a hat térkép rendeltek meg 3 frtért, csomagolást nem számítok és bérmentesen küldöm.

Együttal bátorkodom a teljes atlaszt is, a t. cz. közönség figyelmébe ajánlani:

HUNFALVY JÁNOS. MAGYAR KÉZI ATLASZ,

mely

huszonhat nagy földképen földünk egyes részeit ábrázolja, az államok jelen területi viszonyai szerint.

1. A föld két féltékeje.
2. Európa.
3. Spanyolország és Portugália.
4. Franciaország.
5. Svájcország (Helvetia).
6. Nagybritannia.
7. Svéd- és Norvégország.
8. Belgium és Hollandia.
9. Lombard-Velence.
10. Olaszország.
11. Német szövetség (Közép-Európa).
12. Bajorország és Württemberg.
13. Poroszország.
14. Ausztriai birodalom.
15. Ausztriai főhercegség.
16. Tirolis és Stajerország.
17. Cseh- és Morvaország.
18. Magyarország, Erdély, Galiczia.
19. 20. Az európai és ázsiai Orosz birodalom és Lengyelország.
21. Török- és Görögország.
22. Ázsia.
23. Afrika.
24. Északamerika.
25. Délamerika.
26. Ausztrália.

Ára 12 ft. — Egyes földképek: 50 kr.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatala.
Pest, egyetem-utca 4. szám.

1870-ki magyar kir. jutalom-sorsjegyek

1-ső huzás folyó évi aug. 15-én
250,000 ft. főnyereménnyel, legkisebb nyeremény 104—200 forint.

Törvényszerűleg bétjegyzett részvényjegyek 5 ftjával.

melyek addig érvényesek, miglen az illetők a 250,000 ft. főnyeremény s így lefelé 104—200 ft. nyeremények huszadrésében nem részesülnek.
10 darab részvényjegy ára 68 ft., 20 darabé 135 ft.
A részvényjegyek készpénzfizetés vagy postai utánvét mellett rendelhetők meg. — Nyeremény-jegyzék ingyen.

Rothschild és társánál Bécsben,
Postgasse 14-ik szám alatt.

864 (3-5)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1870 (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

Titkos

betegségeket

még makacs és üdült bajokat is úgy kóródában, mint magán gyakorlat folytan több ezer beteg legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor a nélkül, hogy a beteg hivatásában vagy életmódjában gatlattalnak, gyökeresen, biztosan és gyorsan gyógyít

Med. dr. Helfer Vilmos

Pest, király-utca 27. szám Medetz-házban, 1-ső emelet, délelőtt 7—9-ig, délután 1—4 óráig.

Díjazott levelekre azonnal választatik, s kívánatra a gyógyzerek is megküldetnek.
823 (2-12)

Első ügyvédi-ügynöki-iroda.

Vidéki ügyvédtársaimtól, egyetemen, kőszégek és magánzóktól stb. elfogadok minden megbízásokat, melyek törvénykezési vagy közigazgatási ügyekben a Buda-Pestben székülő kir. miniszteriumok, kir. Curia, vád- és városi törvényszékek, társulatok és egyetemen kőszégek, közokmányokat, értesítéseket stb. igényelnek. Czelje ügyvédi irodáimnak a vidéki ügyestársaságoktól a jövés-menés, utánjárás, időöltés terhes költségektől megmenteni, gyors, kíméletes, alapos tudósításokkal szolgálni, és hol akadályozva lennének, képviselni, egy félélnapi időnél többet nem igénylő eljárásért 1—3 forint.

Irodám székhelye Pest, lövés-utca 12. sz. 1 em.
Rész Ensel Sándor,
köz- és váltó-üggyvéd.

865 (1)

Két tanuló

felvétetik, mely legalább 2 latin vagy real osztályt végzett jó erkölcsű bizonyítványok ajánlata mellett.

B-Gyarmaton, Aninger testvérek vas-kereskedésébe és Omazta Tobias fűszer-kereskedésébe.
860 (4-4)

Hirdetés.

Fegyvernek, néhai Gajzágó Jakab kis-korú örökösai tulajdonát képező, a vasúttól 1, a Tiszától 1/2 óra járásra fekvő 314 holdból álló birtok, melyből 100 hold szántó, 200 hold pedig legelő és kaszáló, lakház és gazdasági épületekkel nyilvános árverésen folyó 1870. évi szeptember hó 1-ső napján délelőtt 9 órakor a helyszínen 6 évre használtatásba adatik. Az árverési feltételek kerületi főszolgabírónál Tisza-Béu és Domokos László gyámnál Szolnokon megtudhatók.
866 (3-3)

Gyógyszerész gyakornokul

felvétetik egy jó házból származott 5-6 gymnazialis osztályt végzett fiatal ember kedvező feltételek mellett N.-K.-Kisújszálláson, B. I. gyógyszerész urnál.
861 (3-3)

Pályázat.

A folyó 1870-ik évi október 1-ső napján megürülendő Nagy-Kun-Turkeve városi főorvosi állomásra. Évi fizetés 500 ft. és szabad lakás; a város népessége 11,000 lélekbel áll.
A pályázni kívánó t. orvos urak felhívának: hogy a szükséges okmányokkal fellevelet kérvényeket, folyó évi szeptember 1-ső napjáig, alulírt főbírói hivatalhoz eljuttatni sziveskedjenek.

Munkaképtelen szegények díj nélkül lesznek orvoslandók.
Kelt Turkeveben, július 22-én 1870.
867 (1-3)

Turkeve város főbírói hivatala.

Pest, augusztus 7-én 1870.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetően: Egy negyzer hasáboztott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromsor- vagy többszöri ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile No. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Ifjabb gróf Zichy József.

A fumei kérdés, e sokat hánytorgatott két testvérnemzetet oly hosszasan feszült várakozásban tartott viszályos ügy, névleg ugyan csak ideiglenesen, provisoriumnak nevezett intézkedés által, de úgy látszik hosszabb időre s így némileg állandóul, mert mindkét, sőt magát a kérdés főtárgyát is számítva, mindhárom fél megelégedésére — ezuttal végre meg van oldva. A július 28-ki legfelsőbb kéziratok által, ő Felsőségének elhatározása, mint a koronájához tartozó vitás felek legfőbb bírájé, ki van mondva.

Ez elhatározás ép oly helyesen választott, mint alkotmányos szellemű uton jött létre. Az előbb oly éles ellentétben szembe álló Magyar- és Horvátország közé, melyek mindeike az egész Fiumét — várost és megyét — kizárólag és közvetlenül követelte magának, mint közvetítő lépett a koronás király, kölcsönös engedékenységre intve az anyas- és társországot egyaránt, kijelölve közöttük a kiegyenlítés lehető irányát, de tartózkodva még a békebírói szelid ítéletmondástól is, nehogy egyik vagy másik kezét megkötni, vagy valamit reá erőszakolni láttassék.

De a kibékülés szükségét annyira érezte mind Magyar-, mind Horvátország, s a kiegyenlítés köztük, ez egy pont kivételével oly teljesen létre jött nemcsak papíron, hanem a kedélyekben is, hogy ez egyért az egészét kockáztatni: a felelősséget egyik sem vehette magára.

Hosszan folytak a tárgyalások; de minden új lépéssel, egy-egy kis közeledés is történt s végre, mint minden compromissum: mindkét fél engedékenysége mellett, s mint rendesen szokott egy szerencsés eszme következtében, — ez is létre jött. A város, Fiume tartozék közvetlen Magyarországhoz a közös ügyekben, s legyen a pesti országgyűlésen közvetlenül képviselve, a nem kö-

zös ügyekben pedig autonóm mint Horvátország; a megye Fiume pedig kebeleztessék be ismét Horvátországba s csak ezáltal közvetlenül tartozék Magyarországhoz. Ez volt a mindkét részről való engedékenység. S a szerencsés eszme-ötlet? hogy mindkét félnek teljes joga visszaszerzésére még fennmaradjon a lehetőség; nevezessék ez az állapot „provisorium”-nak; a jogfentartásra nyitva hagyatott az ajtó.

Elég: hogy az egyetlen feszültség is, Magyar- és Horvátország közt, e megoldással megszűnt. Az eddigi fumei kormányzó,

tengeri város, kétségkívül szebb jövőnek néz elébe, viharos alkalmatja után.

Korszerűnek véljük épen most olvasóinkat rövid vázlatban megismertetni azon fiatal férfit eddigi rövid életpályájával, a ki — köztudomás szerint — e napokban fog Fiume kormányzójává kinevezeteni.

Vásonkeői ifjabb gróf Zichy József (Ferencz fia) 1841-ben született Pozsonyban, s így még csak most van harminczadik évében. Alsóbb tudományokat, a szülői háznál nyert gondos alapnevelés után, Nagyszombatban, jogot a bécsi egyetemen hallgatott, s miután 1861-ben a jogi szigorlatokat kitünő sikerrel letette, hogy a korához képest bőven megszerzett könyvtudományok után az élet- és világi ismeret iskoláját is kijárhassa, nagy utazásra indult. Nem a főrangunk által csupa élvisszeretből közönségesen választani szokott tourban, Páris és Londont látogatta meg, hanem megjárta Észak-Afrikát és Kis-Ázsiát, meglátogatta Jerusalemet, majd Oroszországot s a skandináv félszigetet, s egész Németországot, szemlélvé, észlelve s tanulva mindenütt.

Utazásából visszatérve, tevékenységi tért keresett magának. A közélet 1861-ben megnyitott sorompóit csak ideiglenesen zárta be a hatalom, s tudni való volt, hogy nem tarthatja zárva soká. A nemzeti szellem itthon erősebben fel volt értesztve, a constellatiók künn biztatóbbak voltak, semhogy a politikai élet új lendületért a legközelebbi jövőben biztosan számítani ne lehetett volna. Tevékenységre a politikai téren tényleges alkalom nem nyílt ugyan, de készülni arra annál több ok volt; s ő érezve, hogy elméleti jogi képzettségéhez még a gyakorlati hiányzik, a kir. curiánál alkalmaztatta magát, hogy tényleg ne veszteljen, míg 1864-ben az ügyvédi vizsgákat is letette. A mellett különös előszeretettel fordult tanulmányaiában az ország anyagi érde-

IFJ. GRÓF ZICHY JÓZSEF.

kei, az ipar- és kereskedelmi s nemzetgazdasági tudományokhoz.

Az 1865-diki országgyűlés — a kiegyenlítés s új alkotmányozás s történelmi fontosságú országgyűlése kihirdetvé, fiatal, 24 évet csak épen betöltött Zichy, Pozsony-megye szemézi választókerületé küldé a képviselőházba, hol mint a legfiatalabb hat egyikét, az első napokban a korjegyzők közt találjuk, ügyes s szabatos tollával. Főlépve a közélet terére, ereje legjavát a köz- és nemzetgazdasági tanulmányokra fordítá folyvást, s nem a szónokló, hanem a dolgozó képviselők közé törekedett, s a bizottságokban mint szorgalmas részvevővel, több ízben mint előadóval találkozunk.

A miniszterium kineveztetvén 1867-ben, Zichy József a földmivelés, ipar- és kereskedelmi miniszteriumban mint osztálytanácsos foglalt helyet s két évig állott az iparosztály élén. Ugyanez időben az országos magyar iparegyesület is alelnökül választotta, elismerésül az országos iparérdekek körül kifejtett tevékenységéért.

Az 1869-diki országgyűlésre ismét képviselőül választatván, hogy tevékenységét osztatlanul e hivatalának szentelhesse, a miniszteriumban elfoglalt állásáról lemondott. A képviselőházban, mint többi közt a pénzügyi bizottságnak tevékeny és hasznavehető tagja, majd jegyzője s több ízben előadója működött folyvást. Legközelebb ő Felsője által Fiume és a magyar-horvát tengerpart királyi kormányzójává neveztetett ki.

E fontos helyzetben kétségkívül nagy s nem is könnyű föladat áll előtte; de hisszük s számítunk rá, hogy új helyzetében, tágasb tért nyerve tevékenysége, eddigi erélyével fog működni Fiume s közvetleg Magyarország anyagi, különösen kereskedelmi érdekeinek előmozdításán, s eddig is tanúsított politikai eszélye- és mérsékletével azon jó viszony megszilárdításán, mely a legújabb szerencsés megoldás által Magyar-Horvátország és Fiume között már léte van hozva s csak megóvást és megőrkítést igényel.

A Rajna.

III.

A bajor Pfalz, mely régebb és újabb háborúk történetében nevezetes helyet foglalt el, mely területi viszonyainál fogva első sorban van hivatva nagy küzdelmek színhelyét képezni, aránylag csekély számú és fontos-ságú erődítéssel rendelkezik, összesen két vára van: Landau és Germersheim. E két vár egymáshoz közel fekvése s együtt-hatása következtében fontos szerepet játszik ugyan az által, hogy uralja a Strassburgból Mannheim és Mainzba vezető utat, s ezért bírásuk a hadakozó felek bármelyikére nézve nagy előny; de korántsem elégséges arra, hogy akár magukban nagyobb támadásnak ellenállhassanak, akár az ágyuk lötvölán túl-fekvő vidéket a támadás veszélye ellen biztosítsák, nem lévén alkalmasok, — mint az újabbkori várépítmények pl. Mainz, Ulm, Strassburg, Metz — nagyszámu csapatok, élelmi és hadi serek felvételére; e hiányt azonban némileg pótolja az a körülmény, hogy e két vár közt legnagyobb sikerrel működhet egy 100—150,000-nyi sereg balszárnyával Germersheimre, illetőleg a Rajnára, a jobbál Landaura támaszkodva.

Azt hisszük, nem lesz érdektelen, ha röviden ismertetjük a bajor Pfalz e két várát, melyek nevét máris mindinkább kezdik hangoztatni, melyekről még néhány héttel ezelőtt egy napilapunk azt írta, hogy francia várak, s nem kevésbé ijedt meg azon

hir hallatára, hogy Landauba bevonultak a poroszok! Annyi igaz, hogy francziák építették, s az utolsó századokban többet is volt francia, mint német kézen, de a második párisi béke óta Németországhoz s különösen a müncheni szerződés folytán Bajorországhoz tartozik, mely abban az 1866-ik év óta is kizárólag tartott őröséget, s hogy most mégis „bevétek” a poroszok, nem annyira casus belli, mint a casus foederis következményének tekinthető. A porosz jobbnak látta biztosítani Landau birtokát, s ezért vetett bele őröséget, talán egy kis bizalmatlanság is volt benne a bajor katona iránt, ki 1866-ki vereségének keserü reminiscenciáinál fogva egyfelől, másfelől azon körülménynél fogva, hogy a franczia sas alatt s pedig tagadhatlanul hősiességgel szolgálmi már csaknem vérévé vált, nem nyújtott a porosznak kellő garantíát, hogy a fontos posztját minden áron meg fogják védeni. S bár a bajort általában nem tartják oly hitszegőnek, mint pl. a szászokat (nem az erdélyieket értjük!) — de barátságuk a jelen esetben mégsem nélkülözhet minden biztosítékot. A nemzet, melynek kebléből egy Wrede, saját jótétjét, ugyszólvá második atyját, I. Napoleont oly csúfosan megcsalta — nem igen tarthat számat politikai jellemébe vetett bizalomra.

Landau kies és népes vidéken fekszik, a Queich folyó mellett, mely a Pfalz és Elzasz közti régi határt képezi. E folyó a várat is két részre osztja: a jobb partján a franczia oldal áll 3 erődöt (Bastion), a bal parton a német oldal 5 erődöt. E várrészek mindenikén van egy kapu, s ezek felett egy nap, XIV. Lajos korából, s nem épen szerény devise-ével: „Nec pluribus impar”; azt mondják, hogy a sugarait francia oldalra vető nap barátságos, a német földre tekintő pedig haragos arcot mutat — vagy legalább akar mutatni, mert ma már mind a két ó a sok eső és vihar után, minden szenvedély-kifejezéstől menten, teljes egykedvűséggel néz ki a világba. Ha diplomaták volnának e napok, azt hinné az ember, hogy „fegyveres semleges-ség” mellett vannak.

Legrégibb tudósítások szerint már Attila szétrottotta Landaut és azt később 754-ben egy alemann herceg építette volna fel. Ennél biztosabb az, hogy habsburgi Rudolf megvette Landaut a Leiningen gróftól s szabad birodalmi várossá emelte. Később felváltva a spirai püspökséghez, majd Elzaszhoz tartozott, s ha egyébként, már az is tanúsítja fontosságát és sajátos fekvésének befolyását, hogy a 30 éves háború alatt nem kevesebb, mint hétszer lón e város bevéve. XIV. Lajos 1680-ban Elaszszal együtt béke idején elfoglalta s Vauban által megerősítette. Csekély bővítésekkel ma is a Vaubanféle művek védik. Az erősség főrészt az említett 8 erőd képezi, melyek a franczia oldalon kőfal-burkolattal vannak védve, az egészet árok veszi körül, mely vizét a Queichből nyeri, ez a szomszéd hegyekből folyván, mindig bővíben van a viznek s czélszerűen alkalmazott zsilipek által néhány nap alatt betöltheti vizével a vár árkait. A külső védművek közül figyelemre méltó az u. n. Cornichon, mely a franczia oldal felőli vonal közepén a város e része mellett fekvő legközelebbi magaslatig szaru alakban nyulik ki, míg háttérével a főerődre támaszkodik s földalati robbantó aknákkal van ellátva. Ezek által kényszerült visszavonulás esetében az egész mt, mely a franczia oldalról támadásnak leginkább ki van téve, légbe röppithető. A német oldalon az előbinek megfelelő, de erősebb mű az u. n. Fort. Mindkettőn kívül még több kisebb rendű védmű van emelve, a várhoz közeledhetés megnehezítette végett.

Landau őrösége béke idején 2—3000 ember, mely háboruban a néhai német szövetség határozata szerint még 6—7000 emberrel lenne szaporítandó, miből látszik, hogy Landau nem tartozik azon nagy erősségek közé, melyek egész hadseregeket képesek felvenni, s fő jelentősége inkább abban fekszik, hogy a sikon működő seregeknek támpontjául szolgál. Maga a vár is korántsem tartozik azok közé, melyeket közönségesen bevehetetleneknek szoktak nevezni, sőt a tapasztalásból, az utóbbi háborúk tanúsága szerint, nagyon is következtethetni az ellenkezőre. Így pl. 1702-ben a német-k, 1703-ban a francziák, 1704-ben újra a németek, s végre 1713-ban Villars alatt a francziák vették be, s pedig mindig csupán 60—80 napi megszállás után. E folytonos ostrom és megszállásra vonatkozólag mondja a Rajnai Antiquarius (1744): „Mivelhogy ezen várból a francziák a birodalmi háborúkban úgy a választó Pfalzt, mint más helyeket gyujtogatásokkal és más csapásokkal keményen nyomorgatának, azért német részről mindenha nagy fáradság és költség fordítottat rá, e kulcsot és főerőséget, mely így azóta a választó Eris almája leve, az ellenség kezéből kicsavarni, úgy hogy hely nem egy könnyen volt oly gyakran megszállásoknak alá vetve, mint ez.” 1714-ben a rastadi béke Franciaországnál hagyta s az 1793-diki és 1814-ki sikertelen ostromok után 1815-ig annak birtokában is maradt. Most mint már említők a kék-fehér (bajor) és fekete-fehér (porosz) zászlók lobognak sánczaian.

A bajor Pfalz második erőssége *Germersheim*, mely már egészen az újabb idők műve, s azért nem bír Landauak hírével és multjával. Nem annyira védművel, mint fekvésénél fogva fontos hely, a Rajnára támaszkodva s a környező mocsárok által fedve, uralja a vízi utat s keményen támogathatja egy nagyobb számú sereg operációját. Főereje tehát nem magában, hanem Landauhoz való viszonyában áll, míg ez is csak Germersheim megerősítése által nyert önálló jelentőséget, melylyel addig azért nem bírt, mert a franczia erődítési rendszernek képezte kiegészítő részét s a többi német váraktól egészen el volt szigetelve. E szempontból lón Germersheim már a második párisi békekötésnél szövettségi várnak kijelölve, s bár Bajorország a francziákon vett hadikárpótlásból még akkor kapott e célra 15 millió forintot, építtetni csak 1835-ben kezdé. Maga az erősség a Rajna balpartján fekszik, a jobb parton összeköttetésben egy erődített hidfövel. Germersheim, mint erősség, még nem állotta ki a tűzpróbát, s ha ágyui aránylag oly kárt tesznek az ellenség közt, mint környező mocsárainak kártékony kigőzölge őröségében, s ha a franczia katona úgy fog tőle háboruban félni, mint a bajor béke idején, akkor Germersheim neve a mitrailleuse-sel és Chassepotval együtt fog Olio évkönyveinek lapjain felmerülni, mint a XIX. század új vívmányainak egyike. Nemsoká talán megkapja a vérkeresztelést is, s ha ez jól üt ki a franczia részére: meg valamit új nagyságnak ad nevet a la Malakoff vagy Magenta, s jövendőben a béke csendes ölében a Palais Royal tudós szakácsai fogják valamely régi étel új nevűl felhasználni.

A landau-germersheimi vonallal szemben nyulnak el a franczia részen a híres u. n. *weissenburgi vonalak*, (Les lignes de la Lutter), melyek a határmentén húzódvá el s az imént említett előnyöket ellensúlyozni hivatják. Ezek összefüggő árkok, sánczok lánczolata, s 1706-ban lónak Villars francia marsall által készítve; eredeti czéljuk volt Elaszszat a landaui császári őröség kirontásai ellen fedni. A Lauter folyó mentén a Scheer-

höhle magaslatáig terjednek, s egy sor részint zárt, részint nyílt, egymást fedező sánczból állnak, jobb szárnyukkal a Rajnára s ennek mocsáros környékére támaszkodva. De fő erejük, mint a landau-germersheimi vonalak, ezeknek is abban áll, hogy igen előnyös összeköttetésük által nagy hadtestek működési alapjául szolgálhatnak. Különböző vonalok stratégiai jelentősége régi hírből sokat veszített, s ma már meglehetősen elvannak hanyagolva; az Elaszszba utazó egy jól megerősített vasuti átmeneten kívül nem igen lát belőlük egyebet. E vonalok már kétszer voltak közvetlenül ostrom tárgya és nagyobb csaták színhelye. 1793. okt. 13. éjjelén Wurmsor osztrák tábornok Mainz-nak a poroszok és szászok általi bevétele után elfoglalta e vonalakat, s ez alkalommal a Beauharnais által vezényelt francia rajnai hadseregnek tábora ágyuival s podgyászával együtt hatalmába került. De már december 16-án visszazszerezte e vonalakat Pichegru, az osztrákokat és poroszokat Weissenburgnál megvervén s őket a Rajnán túlra visszavetvén.

E vonalok irányában most is jelentékeny franczia haderő van összpontosítva, míg a legújabb tudósítások szerint mind valószínűbb, hogy a poroszok is épen Landaura támaszkodva akarják hadműködésüket megkezdeni — s innen dönteni el a kérdést: ha valjon az első nagyobb csaták német vagy franczia területen vivassanak. A vidék itt általában nagy csapatmozdulatoknak kedvező, a mennyiben azt Weissenburgtól a Rajna mocsáros környékéig síknak lehet tekinteni, mely csak egyes domborok által van félbeszakítva, melyek csak oly magas-ságúak, hogy lovassági és tüzérségi terrain-nek nemcsak használhatók, de igen alkalmasak is.

A weissenburgi vonalok mögött a francziáknak aránylag kevés és gyenge erődítmények vannak, melyek közül egyik sem emelkedik első rangu vár fontosságára. Weissenburg még e vonalok kiegészítő részét képezi, önálló jelentősége nincs. A néhány mérföldnyire nagy kiterjedésű erődök (forét de Noux) közt fekvő Hagenau annyiban érdemel említést, a mennyiben a Szajna balparti fő vasutvonalat védeni van hivatva, s e célra néhány tekintélyes sánczval és a hajózható Moderen erősített hiddal rendelkezik; kissé távolabb nyugatra emelkedik *Bitche* (németül Bitsch), mely fekvésénél és erődítésénél fogva a bajor Pfalz felőli franczia várak közt legjelentékenyebb.

Bitche vára mocsárok közt a Vogesek egyik szikláján fekszik, zord erdei vidéken; alatta vonulnak el a Weissenburg, Zweibrücken felől jövő hegyi utak, s a nem rég elkészült saargemünd-hagenai vasut. A vár sziklán épült, fellegvár jellegűvel bír, s mély, a sziklába vágott sánczok és tűzbiztos kazamatákkal van ellátva; építője Carmon-taigne a természetes fekvés által nyújtott előnyöket művészetével sokszorozta. E vár történetében nevezetes epizódot képez az 1793-ki év nov. 16-ka; 1600 porosz egyet-értésben egy várbeli mérnökkari tiszttel meg akarta lepni az őröséget. Már a várpáncsnok lakásába vezető menetig hatoltak, midőn egy tűzérkapitány a szokatlan zajra felébredt s nagy erővel becsapta az egyik nyitott vasajtót, mely az erődbe vezetett. E zajra felébredt az őröség s a várfalakról gránát és kőzapporral borítá el a benyomult poroszokat, kik hősi bátorsággal viradtig küzdve 24 tiszt és 589 kőzkatona vesztéssel vonultak vissza. Bitche nem ismeretlen név tehát a poroszok előtt; könnyebb elfelejteni a győzelemnek, mint a vereségnek helyét, annak emléke elrepülhet, midőn en-

nek sebe még soká sajnó. Van-e nálunk név, melyhez győzelemünk, szép napjaink emléke fűződnek, oly ismeretes, mint azok, melyek nemzetünk történetében gyászszal vannak megjelölve? Diadalmaink melyik színhelyét emlegette a nemzet annyit, mint a gyász-emlékü Mohácsot, mint a végzetes világsi napot? Valjon nem a boszu érzete-e az, mely itt túlsúlyra vergődik, mely öntudatlan nyilatkozik s felejteti a háladatosság kötelmeit? A sors nemzeteknek és egyeseknek kijuttatá jóból és rosszól egyaránt. Könnyelmű az, ki diadalának mámorában újong; szerencsétlen, ki a csapások alatt kétségbe esik. Ki a történetet tanulta, óvakodni fog mindkettőtől.

T. L.

Feliratok honvéd-zászlókra.

Néhány, igen csinos, jött már világgosszagra. A fő megkívánatosság az ilyesmben, hogy rövid, jelentékeny s találó legyen, ha lehet némi epigrammai éllet vagy fordulatot is bírjon, hogy kellő benyomást tevéen megmaradjon az emlékezetben s így a jelmondat minden tulajdonsaival bírjon. A legsikerültebb talán, mind azok közt, melyeket ismerünk, a kolozsvári honvédzászló számára gróf Andrássy Gyulán, mint zászló-anya által készített szalag felirata: „Bátorság vezesse, diadal kövesse.”

Egy tisztelt hazafi kezéből vettük az itt következő néhányat is. Hiszzük, hogy a példa másokat is ösztönözni fog, hasonlókkézzétételére.

1. A ki honfi, a ki vitéz,
Az ellenséggel szembe néz.
— Előre!
(Petőfi.)
2. Hazádnak rendületlenül!
(Vörösmarty.)
3. Mindent, ha kell vért,
A szeretett honért.
4. Vitézségedért, honvéd,
A hon halála tiéd.
5. Ki honáért halni kész: dicsőség élete.
6. Szálljon minden új csatából
Újabb dicsőség reád!
7. Lobogtassátok a haza dicsőségére!
T. D.

Utazás a hold körül.

I. Bevezetés. Visszapillantás.

Olvasóink között nem kevesen lesznek, azt hisszük, a kik emlékezni fognak még azon cikk-sorozatra, melyet a „Vasárnapi Újság” mult évi folyamában, Verne Gyula „Utazás a holdba” című könyve után közöltünk. E szeszélyes, de szintoly tanuságos mű olvasói, minél nagyobb mértékben érdeklődtek a holdba utazás hősei iránt, annál kevésbbé voltak kielégítve a befejezés által s némi zugoldással tehették le a kezökből, akár az eredeti könyvet, akár az azután készült bő ki- vonatot, hogy „hát aztán?” mi lett azután a merész utazókból?

E kérdésre Verne ur nem akart adós maradni a felelettel, mert maga is érezte annak jogosultságát. Feleletét egy második könyvben adta meg, melyet mi, mint az elsővel tettük, szintén részletes kivonatban szándé- kozunk közelebb hozni olvasóinkhoz, remélve, hogy ez is oly kedvesen fog általok fogad- tatni, mint a holdba utazás fogadtató volt.

Nem lesz talán felesleges, az akkori s mostani elbeszélést, amannak főbb vonásai iméltésével futólag összekötmi, hogy az ol-

vasó jelen közleményünk teljes megértésére ne legyen kénytelen a lap tavalyi folyamán- nak itt-ott talán már el is szórt számaint összekereségnél.

A Délel folytatott háboruban kiszolgált katonák s főképp tüzértisztekből alakult ágyu-klubb tagjai Amerikában, Baltimore-ban, egy a tudomány évkönyveiben addig hallatlan föladat, mondhatjuk merénylet ki- vitelére adták magukat, t. i. oly óriású hord- erejű ágyut készíteni, mely lövegét a holdba vesse föl. A vállalat kivitelére szakbizottsá- got neveztek ki, melynek lelke a klubb el- nöke s az egész terv kezdeményezője Barbi- cane ezredes volt, mellette főképp Elphiston őrnagy s a vashorog-kezü, de zavarhatlan ke- délyű és bátorságú Maston J. T. működtek. A kivitel lehetősége iránt az új-cambridgei csillagda igazgatósága kérdezett meg, mely azt, bizonyos feltételek alatt s a megtar- tandók szigorú megtartása mellett lehető- nek mondta. Meghatározta ugyanis, mily súlyúnak kell lenni a lövegnek, mily ere- jűnek a lövésnek, mily nagynak az első másodperczben a kezdő sebességnek, min- denek fölött pedig kijelölte az ágyu fölláti- tásának helyét, módját s a lövés előrdítésé- nek idejét, egy másodperczig. Kimondta ugyanis, hogy az ágyut a föld oly pontján kell fölláttítani, a mely fölött a hold tökéle- tesen a zenitben (t. i. függőlegesen fölöt- te) halad át, ily pont pedig a hold és föld kerin- gési pályáinak egymásiránti hajlasi szögleté- hez képest, csak is az egyenlítőtől 28 fok- nyira (akár északra, akár délre) található; továbbá: hogy egy ily ponton az ágyut töké- letesen függőlegesen, a szint-pont felé irány- zott torokkal kell fölláttítani, s mivel a hold bizonyos előre pontosan meghatározott pillan- natban fog azon pont zenitjén áthaladni, a lövésnek ez idő-perczet annyival kell meg- előznie, a mennyi időre a lövegnek szüksége lesz, a megadott sebesség mellett, hogy a földtől a holdra, mintegy 98 ezer lieunyre (ötvenezer mérföld), atrópüljön. Mindez, mondom, a legnagyobb pontossággal kiszá- mittatott s év, nap, percz s másodpercz tö- kéletesen megállapított, melyben az óriási lövésnek el kellend dördülnie.

Ez elméleti előtérközások s megállapí- tások után a gyakorlati kivitel előkészül- tei- hez kelle fogni. A roppant költségek fede- zésére nagy mérvű gyűjtések rendezettek. A hírlapokban közlé tett eszmét és tervet nemcsak a minden csodáson és lehetetlenen örmimmel kapó Amerika, hanem Európa min- den országai is nagy lelkesedéssel fogadták, s minden reménységet felülmúló adakozások folytak be az „Ágyu-klubb” pénztárába, me- lyek a leendő költségeket, fölösen is, fedezték.

Azután megállapított a lövés helye s erre, minden lehetó tekintetek figyelembe vételével Florida felsziget egy alkalmas pontja jelöltetett ki és az óriási öntés annak közelében vétetett munkába.

Egész Amerika tapsolt az eszmének: kivitelé felől senki sem kételkedett; csak egy átalokodott szellem, Nicholl kapitány tagadta annak lehetőségét, s több pontba foglalt nevezetes tételű fogadást ajánlott Barbicane ezredesnek, hogy a vállalat nem fog sikerülni. Barbicane elfogadta a fogadást, s a siker harcaza csaknem egy személyes párbaj elkeseredettségével folyt a két ellen- fél között.

A munkálatok a közben nagyban halad- tak, midőn egy váratlan esemény nagy for- dulatot adott a vállalatnak s tiszzeressé tette az általa felköltött érdeket. Egy széllel bélelt ágyu francia, Ardán Mihály jelent- kezett, hogy „készítsék azt a löveget, szü- netlenül forgó golyó helyett hegyes kúp alakúra, s ő majd beleül és felmegy a holdba

— mert különben (s igaza is volt) mi gyakorlati hasznát és a tudományos ismeretek mily gyarapodását lehet várni attól, ha egy lelketlen vastömeg a holdba fölér is, de senki sincs, a ki ott szemlélődjék s észleleteit a tudomány hasznára fordíthassa. — Az ajánlat óriási szenzációt költött, s ezrek és ezrek tódultak össze, midőn Ardán Mihály utazási szándokát, terveit és kinézésait, egy nagy népgyűlésben nyilvánosan magyarázta.

A borzasztó nagy műanyagi kivitelének, a roppant ágyu, és bele való löveg megöntésének, a löpamut összehalmozásának stb. gyári munkálatai leírását nem ismétljük. Minden keserült s Nicholl kapitány pontonként vesztette el fogadásait. A fő, a lövés sikerülte, persze hátra volt még.

A fogadást tett ellenfelek azonban, harmadikul Ardán Mihálylyal, személyesen is találkoztak. A francia arra vállalkozott, hogy vizsályukat egy nagy és amerikaiánál

— s a löveg, füst-fellebben eltiúnt a szemek elől.

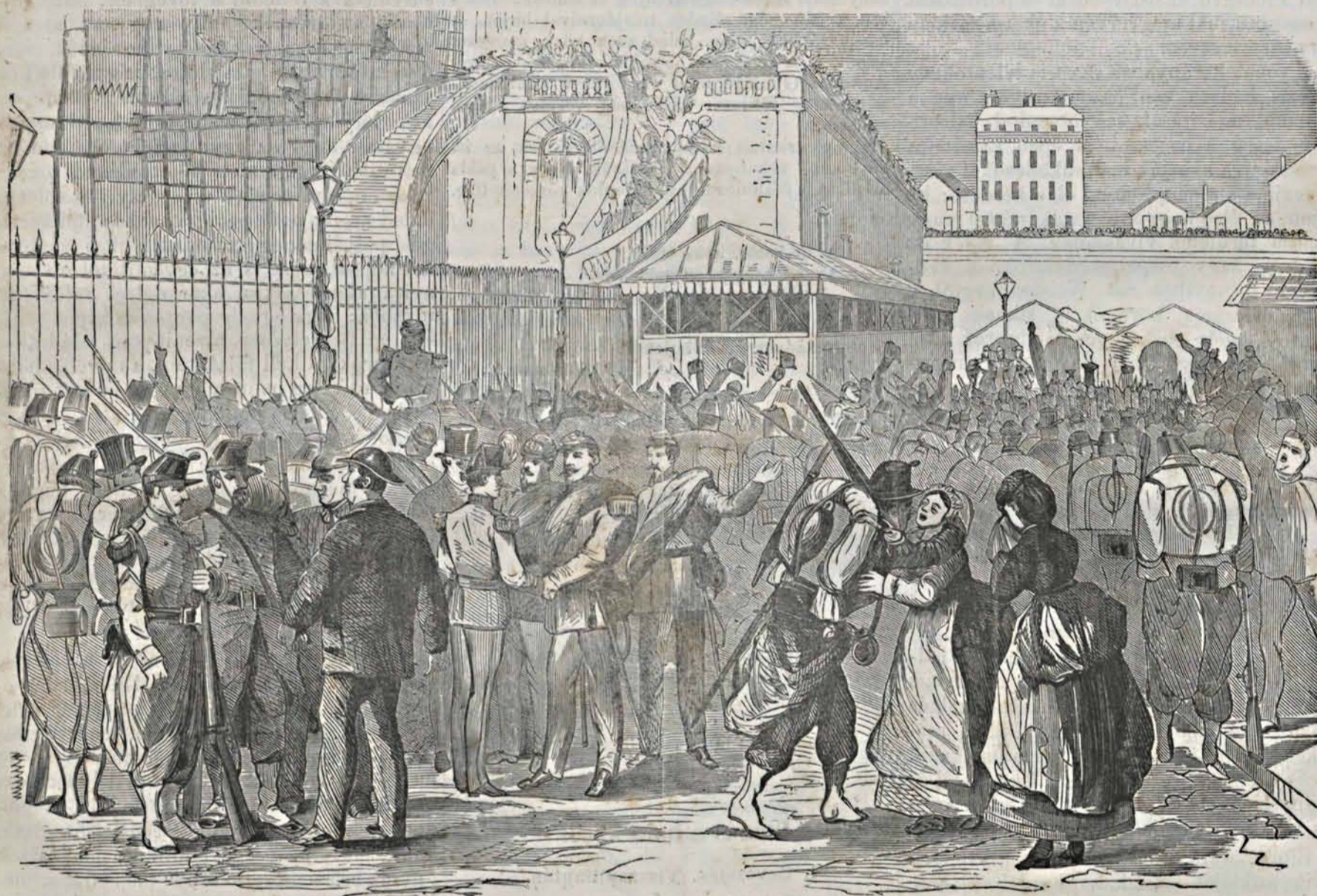
Néhány napig felhő borítá az eget. Az előre felállított s kellő pontra szegzett nagy-szerű távcsőn hiába vizsgálódott Maston J. T. és a tudós csillagászok. Midőn végre kitisztult — mit láttak? Egy kis fekete pontot a hold közelében. A löveg tehát elhibázta utvonulását s nem esett a holdra, hanem annak vonzóerejétől megragadva, úgy látszik, satelleszévé, a holdnak holdjává vált. Maston J. T. úgy okoskodék s ezt egy tantétel határozottságával ki is merte mondani, hogy a löveg vagy csavarszerűen kerengve a hold körül ahoz mind közelebb és közelebb jutva, végre is reásik, s így elérí czélját: vagy örökösen körülle kerengve, a nap-és planéta-rendszert egy új, bár parányi, égitesttel szaporította.

Jelen közleményeink folyamában meg fogjuk látni, hogy Maston ur tudós hozzá-

hezen esik nekik is elmondani: „a viszontlátásra“! mely rájuk nézve oly bizonytalan. Még akkor is nehéz szívvel búcsuzik az ember, ha valakije pár létre, veszélytelen utra távozik. Mennyivel fájdalmasabb az érzés, midőn olyantól búcsuzik, ki, mint mondani szokták, a halál torkába megy.

A régiebb korban legalább meg volt az a vigasztalás, hogy a fiu személyes vitézség által kitünhetett, s ha elesett, híret hozták, hogy halálának nagy ára volt. Ma már ez sincs meg többé. Nem a vitézség dönti el a csatákat, s ritkán kerül kardra, szuronyra a dolog. A fővezénylet ügyessége és a löfegyverek jósága határoz. A kinek gyilkosabb fegyvere van, az érzi magát előnyben.

És ha volt valaha gyilkos háboru, úgy az lesz a jelenlegi. Két tökéletesített löfegyver áll egymással szemközt, s azonfelül mindegyik fél dicsekszik, hogy talált ki mindent felülmúló gyilkos szerszámokat. Az ilyen csatába azután lehetetlen vérző szívvel nem bocsátani azokat az életörös fiatal embereket, kik a béke áldásai között oly hasznos tagjai lehetnének a társadalomnak. A mai kornak munkás kezekre van szüksége, s ezektől foszt meg a háboru, mely jelen alakjában

Francia katonák indulása a parisi indóházból.

amerikaiabb párbajban egyenliti ki. S ez: szegődjenek mindketten utitársakul hozzá, s hárman üljenek be a lövegbe és együtt lövessék fel a holdba — vagy ki a végtelen ürbe magukat. Az eszeveszett indítványt a két eszeveszett ellenfél elfogadta.

Maston J. T. barátunknak is nagy kedve lett volna részt venni a „kirándulásban“ — de hárman is már épen elegen voltak az aránylag szűk „coupée“-ban, s így öt be nem vehették a „zártkörű“ társaságba.

A löveg belseje az utra szükségesekekkel tökéletesen felszereltetett. Az óra eljött. Százazerekre ment a Floridában, a felállított ágyu körül összetódult népsokaság száma. Közelgett a perc. A három vakmerő kalandor beszállt az ágyutorkába beresztett lövegbe s annak ajtaja szorosan bezárult fölöttük. Pontosan a kiszámított másodperczen a löpamutba villanyszikra bocsátott; egy eget-földet rázó óriási dörrenés

vetése, az általa felállított alternativa mind két részében téves volt.

Most azonban vissza kell térnünk utasainkhoz azon pillanatban, midőn az ágyu torkába leszállva, a löveg nyílása fölöttük bezáródott s ők a földi világnak búcsút mondtak.

(Folytatása következik.)

Indulás a csatatérre.

Háboruba viszik a katonákat! Ki ne tudná e szavak jelentőségét? Hány család nyugalma zavarta ez meg, s hány érzékeny szíven ejt vérző sebet. Többé-kevésbé érdekelve van mindenki a városban, mert alig volt valaki, ki egyet-kettőt ne ismert volna az ezredből.

Hát még ha az ezred helyelielből állott! Egy ilyennek búcsuzásánál szívzaggatóbb jelenetet nem is lehet képzelni. Ott van az anya, a testvér, a kedves és sir mindenki, csak ők nem! Tettetik magukat, mintha semmibe sem vennék a dolgot, s vigasztalják a siránkozókat! Pedig ne-

ban elvesztette azt a zománcot is, melylyel azelőtt birt.

Egyik képünk egy francia gyalogezred, a másik pedig egy porosz huszárezred indulását ábrázolja. Megható képek! Mindenki siet még egyszer búcsút venni a távozóktól. Az anya még egyszer átöleli gyermekét, a kedves még egy csókot kér, a jó barátok kezét szorítanak. Azután válni kell, mert hangzik a parancsnok intó szava!

Néha fordulnak elő tréfás jelenetek is. Egy porosz ezred indulásánál történt, hogy az asszonyok és leányok rimádkodtak, hogy vigyék el őket az ezred után legalább a közelebbi állomásig, végre nem állhattak ellent kérelmeknek, a vagonokba ültették őket. Hanem mikor a vonat elindult, azon vették észre magukat az asszonyok, hogy helyben maradtak. Volt azután nevetés a városban.

Adja Isten, hogy a civilizáció tegye mielőbb szükségteletné az ily jeleneteket. Szállítsák a vasuti vonatok a munkások csoportjait, és ne a katonákat, s a vasut ne a háborunak, hanem a munkának legyen jobb keze.

—d.

Egy porosz huszárezred indulása Düsseldorfból.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 32-ik számához 1870. aug. 7.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

**** (A Bathányi- emlékre beérkezett pályamunkák) bírálása körül a képzőművészeti társulat által kiküldött bizottság működését befejezte. Az első díjat a „Schikendanz” név alatt beadott pályamunkának, a második díjat az „Isten áldd meg a magyart” jellegű ellátott pályaműnek ítéltek kiadandónak; de változatossá nélkül egyiket sem vélik gyakorlatilag kivethetőnek; az elsőt különösen költségessége miatt.**

**** (A „Századok”-ból), a történelmi társulat folyóiratából megjelent, és szerkesztőségünkhez beküldött a júliusi füzet. Cikkei a következők: „Szihami pogánykoroknak vélt leletek” s „Utószó a szihami leletekhez” mind a kettő Ipolyi A.-tól; „A szihami leletek ismertetése” Foltinyi Jánostól; „Zrinyi Miklós utolsó neje” Zsilinszky Mihálytól; Haan L. „Békésvármegye hajdanának ismertetése”; Pesty Frigyesztől; a társulathoz több régi okmány bemutatása; s a hírek közt az az értesítés, hogy Horváth Mihály nagyobb terjedelmű „Magyarország történetének” második kiadása elfogyott, s Heckenastnál nem sokára tetemesen meg bővített harmadik kiadása fog megjelenni.**

Közintézetek, egyletek.

**** (A dalárinnepélyt) nem halasztják el a háború miatt, mint előbb hirté, sőt már az aug. 18-22 napjain Pesten tartandó dalárinnep sorrendje is meg van állapítva. Aug. 18-án a dalárszövetség képviselői az érkező dalárokat fogadják s elszállásolják, esti 7 órakor egyetemes gyűlékezlet lesz a redoutban, ismerkedés stb.; aug. 19-én d. e. 8-órakor főpróba a redoutban, Erkel vezetésével; d. e. 4 órakor a dalárversenyt zászló fölszentelés; este 8-ór dalárverseny a redoutban, Erkel Sándor pályanyertes négyesével. Aug. 20-án d. e. 2 órakor diszkvonalás a redoutból a városligeti dalcarnokba, (melyben 8000 ülés lesz, 17,000 ember fér bele, s ha megtelek: 15,680 frtot jövedelem, s majdnem annyiba is kerül); 4 órakor a városligeti népiünnep kezdete; félőtkor összéledások a dalcarnokban, Erkel vezetésével. Aug. 21-én déli 12¹/₂ órakor diszhangverseny a redoutban, este 7¹/₂ órakor ünnepi lakoma a lövöldében. Aug. 22-én d. e. 8-ór közgyűlés, versenydíjak kiosztása; d. e. 6 órakor találkozás a Margit-szigeten, hol 9¹/₂ órakor a vállalkozó dalárdák dalestélyt tartanak, 10¹/₂ órakor pedig táncvígálmom a szigeten. Másnap szétoszlás. — Az egyleti zászló Oberbauer Alajos műve. Vörös, fehér és zöld selyem damasztból készül; közepe fehér, s a két szín csak szegélyezi. Egy oldalán az ország koronája, másikon arany lant, e fölirattal: „Országos magyar dalárverseny Budapest, 1870.” — A dalárinnepre utazók számára vasutak és gőzhajózási társulatok felére (a csász. kir. gőzhajózási társulat pedig negyedére) szállíták le a vitelbért, s az ily jegyek aug. 17-től 24-éig érvényesek.**

**** (H-ynald kalocsai érsek) legutóbb pesti tartózkodása idején a múzeum igazgatóságának 10,000 frtnyi értékű földtethermentési kötvényt adott át, oly czélból, hogy alapítványul szolgáljon a múzeum fűvészeti gyűjteményének szaporítására.**

Egyház és iskola.

**** (Az egyetemes tanítógyűlés.) A népnevelők pesti egylete legutóbbi közgyűlésében Zichy Antal elnök jelenté, hogy a tanítógyűlés rendezésére mintegy 3600 frtnyi adománynyal bír az egylet; továbbá, hogy a főváros lelkes polgársága vendégszeretete- és áldozatkészségéből, mintegy 600 vendégnek ingyen elszállásolása biztosítva van már a mai napig. — A vidékről eddigelé ezer részvevő van bejelentve.**

**** (A pesti egyetemhez) két kinevezés történt: Vambéry Armin rendkívüli tanár a keleti nyelvek rendes tanára lett; Hunfalvy János műegyetemi tanár pedig az egyetemes és összehasonlító földrajz rendes tanára, mely tudomány számára most rendszeresenek külön tanszéket.**

**** (A hivatalos lap) közli az Erdélyben közelebb állítandó tanintézetek sorozatát. Zilahkan fitanítóképezde lesz, mely még ez évben meg fog nyílni. Ugyanott alreáltonoda is lesz. Kolozsvárt fitanítóképezde, Székely-Kereszturon tanítóké-**

pezde, Udvarhelyen főreáliskola, Csik-Szeredán földmives felső-népiskola, Gyergyó-Szt.-Miklóson iparos polgári iskola, Sepsi-Szt.-Györgyön földmives felső népiskola, Kézdi-Vásárhelyen alreáliskola nyitattik. E tanintézetek felállítását által, főképp a székelyföldi tanügy kétségkívül nevezetes lendületet veend.

**** (Temesvárott) a város közönségével kötött szerződés szerint állami realtanoda állittatik fel, melynek igazgatójává a közoktatási miniszter Fülöp Ferencz székelyfehérvári realtanodai igazgatótanárt nevezte ki.**

**** (Jellemző párbeszéd) folyt Rómában a csalhatatlansági vita alatt a pápa és Magyarország primása közt. A pápa ugyanis a primáshoz fordulva, ezt mondá: „Tu Primas Hungariae, bene inceptisti, sed male finivisti, diabolus te cribravit et devoravit” („Te, Magyarország primása jól kezdted, de rosszul végeztél. Téged az ördög megragadott és megfalt.”) Mire a primás válaszával: „Sanctissime Pater! Ecce adsum, ergo diabolus nec me cribravit, nec me devoravit.” („Nézd atyám, jelen vagyok. Ennélfogva engem az ördög se meg nem ragadott, se meg nem falt.”)**

**** (Lugosi püspöknek) mint a „M. Áll.” értesül, Oltvány János, a volt lugosi püspöknek titkára, még alig 30 éves férfi nevezetnek ki. Nevezett lap tudományosan művelt, higgadt, derék férfúnak s határozottan jó hazafinak mondja Oltványt.**

**** (A népiszkolai tankönyveket) tervező bizottság mult hó végén tartott ülésében több művet fogadott el, köztük egy magyar nyelvtant Nagy Lászlóttól, alkotmánytant Jánossy Ferencztől és rajztantási vezérkönyvet Maszák Hugótól.**

**** (A vallás- és közokt. miniszterium) az üllői uton levő 13. és 14. számú nagyobb telket legközelebb 113,000 frtért a pesti egyetem számára megvásárolta. Jelenleg három épület áll e telken, mely természetesen leromboltatik, s az egyetem egy része számára helyiségek építtetnek. Ebből látható, hogy az új egyetemi épület sem fogja az egyetem összes alkat-elemeit magába fölvehetni**

Ipar, gazdaság, kereskedés.

**** (A magyar-svájzi és magyar-belga gépgyárak) melyek a közelebbi napokban sokszor emlegetett képviselőházi botránnyra is alkalmat adtak, most már végleg átmentek a magyar kormány birtokába; a kormány vasuti készülékek gyártására és javítására fogja használni; továbbá a svájzi társulattól megvette a Werdli fegyvergyárossal kötött szerződést is. A megvétel előtt hivatalosan megbecsültetett mindkét gyár, s a magyar-belga értéke 766,842 frtban a magyar-svájzié 507,402 frtban állapított meg, de a kormány az elsőért csak 625,000 frtot, a másodikért pedig 425,000 frtot ajánlott; összesen tehát 1,050,000 forintot, s ebben a társulatok is meg egyezvén, az alku megkötöttet. Mindkét gyárnak fekvése igen kedvező az északi államvaspálya indóháza közelében.**

**** (A „Haza” című életbiztosító bank, melynél főnállás óta (1867. szept. 1.) 30,874,662 forintnyi bevallás történt, július hóban 524,606 frtnyi tőkére szoló 556 db bevallást állított ki.**

**** (A debreczeni kertész-egylet) okt. 8-10-ik napjain gyümölcs-, bor-, kerti vetemény és kertészeti műszerekből kiállítást rendez. A kiállítás nyert tárgyak közt 10 rendbeli jutalomdíj és dícsérv oklevelek fognak kiosztatni.**

Balesetek, elemi csapások.

— (Nagy tüzvész) ütött ki aug. 3-án este fél 8 órakor a Pest és Új-Pest közti uton levő Gregeren-féle favágó-gyárban. Először az asztalosműhely gyuladt ki, honnan a tűz gyorsan terjedt tova, bekapva a faraktárakba. A pesti tűzoltók Széchenyi Ödön gr. vezénylete alatt gyorsan a tűzvész színhelyén termettek, és fűradósaiknak sikerült a gyári épületet szintgy, mint néhány ezer értékű fát megmenteni. — A kárt így is 120,000 frtra becsülik. Biztosítva volt 80,000 fig.

**** (Villámcsapás) Szővérd környékén Marosszékből egy székely ember fiával a vihar elől egy szénboglya mellé vette magát. Alig hogy**

ott letelepedtek, a villám beütött a boglyába, s az öreget agyonütötte. A fiatalnak semmi baja sem lett.

**** (Villám és tűz.) Keszthelyen, július 29. a nagy vihar alkalmával a villám az Egestetic Tászló nagy istállójába csapott s az egész tetorrá égette. Ugyanekkor Badacsonyon egy bárány akolba is becsapott a villám és hat embert sujtott agyon.**

Mi újság?

— (Pákh Albert síremléke) a Schmidt és Schulz építész urak szivességéből nyert tervek szerint Gerenday Antal márványmű-termében már elkészült s e napokban a kerepesi temetőben a boldogultnak hamvait magában rejtő sír fölébe fel is állittatott. Csupán a fölirat hiányzik még a síremléke helyezett fekete márványlapról. Nehány nap múlva a fölirat is be lesz metszve helyére, s akkor mind a sírkönek, mind az Izsó által művészileg készített és a nemzeti muzeumban már előbb elhelyezett fehér márvány mellszobornak rajzát közölni fogjuk, s ugyanazon alkalommal a bejött adományokról és a két emlékre fordított költségekről teljes végszámadást terjeztünk a „Vasárnapi Ujság” olvasói elébe, kiknek kegyelele tisztelte meg azokkal a feledhetlen író és szerkesztő emlékezetét.

— (A képviselőház) aug. 3-ki ülésében egy kir. kéziratot olvastak fel, mely az 1869-70 évi országgyűlés első ülészakát berekesztettnek nyilvánítja és egyszermind a második ülészakát másnapra, 4-ére összehívja. — A képviselőház új ülészaka aug. 4-én megnyilván, először is az alelnökök és jegyzők új választását hajtották végre. Szótöbbséggel megválasztották: alelnökökké Bittó István és Perczel Béla, jegyzőkké: Anker Hugó, Bujanovics Sándor, Ivacsokovics Gy., Jámor Pál, Majláth István, Széll Kálmán. Megválasztották továbbá a delegáció tagjait is. — Aug. 5-én a képviselőház elnapolta magát, akor mondván ki a határozatot, hogy üléseit bizonytalan időre felfüggeszti.

— (Az első csata.) Egy hivatalos francia bulletin jelenté Metzből, aug. 2-áról, hogy a francia csapatok d. e. 11 órakor megkezdtek a támadást, átlettek a határokat, s daczára az ellenséges hadállás erősségének, néhány zászlóalj francia elég volt arra, hogy a Saarbrücken felett domináló magaslatot elvegye; a francia tüzérség gyorsan előlé az ellenséget a városból s az egész csata egy óra alatt be volt fejezve. A francziák támadása oly heves volt, hogy csak csekély veszteséget szenvedtek. E hadműveletnél a császár és császári herceg is jelen volt. — E tudósítást egy porosz bulletin is megerősíti, csupán azt jegyezvén meg, hogy az ellenség (a francziák) „roppant löszerpazarlással” vívta ki a győzelmet.

— (A poroszok győzelme aug. 4-én.) Berlinből érkező táviratok szerint aug. 4-én a porosz vitta ki győzelmét a francziák felett Weisenburgnál; 500 foglyot ejtettek és egy ágyút elfoglaltak. A koronaherceg állott szemben Mac Mahon hadtestével.

— (A fővárosunkban levő összes törzskari csapatok) rendeletet kaptak, hogy azonnal Eperjesre induljanak harctéri gyakorlatokra. 15 székely csapat is van melléjük adva, mely már elindult rendeltetés helyére. Szakemberek állítják, hogy minden eshetőségre elkészülve akarnak lenni, s azért sáncokat építenek az ottani szorosoknál.

**** (A magyar vasutak építésénél) működő külföldi mérnökök közül a háboru kitérésével előbb a poroszok, azután a délnémetországiak utaztak el hazájukba, hogy mint katonák vagy Landwehrek a harcban részt vegyenek. A többek közt, behívó rendeletvétele folytán, közelebb utazott el a württembergi szülötésű Rauscher Frigyes, ki két év óta mint mérnök volt a magyar királyi vasutépítészeti igazgatóságnál alkalmazva, s ez idő alatt úgy szakértelme, mint buzgó működése által közbecsültést vívott ki. Rauscher ur mint mérnökhari hadnagy Ulmba a vörérodítással megbízott osztályhoz rendeltetett.**

Csataterkép a francia-porosz háborúról.

** (Gajzágó Salamon) kineveztetése a felállítandó államszámvevőszék elnökévé a hivatalos lap aug. 3-ki számában megjelent.

** (Honvédségügyés.) A belügyminiszterium az utolsó összeget, melylyel a régi honvédek segélyezésére rendelkezett, kiosztá. Ez 23,963 frt 80 kr. volt, melyet 139 egyén számára engedélyezett. Ezentul a miniszterium nem is veszi figyelembe a honvédségügyi kérvényeket, miután ez az ügy most már egészen az országos honvédségügyi bizottság hatásköréhez tartozik.

** (A budai várorségi templom) sekrestyéjének bontásakor a padolat alatt sírboltokra akadtak a múlt századból. Mint Rómer „Archaeologiai Értesítője” je írja, egyik üregben egy szerzetes feküdt koporsó nélkül, testén szerzetesi ruhának s koponyáján csuklyának maradványai látszottak. Minthogy a koponya a nyaktól elválasztva feküdt a talajon, sokan azt vélik, hogy e hulla az összeesküvés miatt Budán lefejezett Martinovics Ignác apátja lenne.

** (Egy érdekes pör.) Olvasóink emlékezni fognak azon, a mivel köröket annak idejében bejárt híre, hogy néh. Bónis Barnabásné szül. Pogány Karolina modai birtokából 100 holdat Tompa Mihály koszorú költőnek hagyományozott. A végrendelet erre vonatkozó szavai így szólnak: „Tompa Mihály koszorú költőnek s barátom fiának, vagy ha kisé fia meghalna: leányának, vagy ha gyermek nem maradna, a magyar akadémának.” Mint tudjuk, szegény Tompa, miután elvezette mindenki gyermekét, elhunyt, s e szerint a kérdéses 100 hold a magyar akadémia illeté. Most azonban előáll Talián Pál, mint „szerződési örökös” s az egész hagyatékot követeli. Ha megnyeri pörét, akkor az akadémia elveszi a 100 holdat, a nemzeti színház nyugdíj intézete — melyről a boldogult örökösök szintén gondoskodott — 1000 ftnyi hagyományt.

** (Klapka György és Csernátony közt párbaj) ment m. vége szombaton hajnalban. Amannak segédei voltak: gr. Eszterházy Pál és Máriaassy János honvéd-ezredes; emezéi Simonyi Lajos és Ivánka Imre. Ez okot egész Pest tudja. Csernátony azt írta, hogy a kormány csak azért vette meg a svájci és belga gyárakat, hogy párthivein (köztük Klapkán) segíthessen. Ezért aztán a tábornok sértő szavakat és czimeket mondott Csernátonynak a képviselőház buffé-jében. Piszotly-párbaj volt a egyik sem sebesült meg. A városkapitányság értesülve az ügyről, rendbiztosokat küldött ki, de a kik elkésvén, nem akadályozhatták meg a párbajt, mely vértelen maradt. — A párbaj lefolyásáról sokféle hír keringén, maguk a segédek előadják a tényállást, következőkép: „A meghatározott és kijelölt távolság (barriere) 15 lépés volt, öt lépés előlépéssel (avance) mindkét fél lehetett, mikor akart. A felek kiállván, mindkettő a barrierig ment, felszólításunkra, hogy lépjenek, Klapka felszólította Csernátont a lövésre, mire ez először lött. Ezen lövés után Klapka kérdezte, hogy Csernátony az elégtétellel meg van-e elégedve, erre azonban rögtön Csernátony mindkét segédje kijelentette, hogy lövés előtt nem válaszolhatnak; és Klapkát a lövésre felszólíták. Klapka Csernátonyra czélozva lött. Egyik lövés sem találtán, mindkét fél segédei közelbe léptek egyszerre, és az elégtételt teljesen kielégítőnek nyilvánítták, melybe a telek is belenyugodtak.”

** (A szegedi bűnügyek) érdemleges tárgyalását Pestmegye delegált bírósága aug. 1-én kezdte meg. Legelőször azok ügyét veszi elő a törvényszék, a kik a szabadság harcz után menekülő honvédtiszteken rablógylósságot követtek el.

** (Elítelt posta-rablók.) Közélebb ítélt Bihar megye bünyefenyítő-törvényszéke a Bihar és Püspöki közt elkövetett posta-rablási ügyben. A bűnösök 20, 18 és 15 évet kaptak; a kisebb bűnösök 6 és 1 évet ítéltettek.

** (Fegyverek létszáma az államfegyverházban.) Munkácsen 417, Vácztól 502, Lipótvártól

713, Illaván 538, Szamosújvárotól 411, Mária-Nostrán 267 és Nagy-Enyeden 58, az állami fegyverházban tehát összesen: 2866 fegyver van elhelyezve.

** (Névváltoztatások.) A belügyminiszterium legutóbbi jelentése szerint, 1870. január 1-sejétől június végéig 76-an változtatták meg törvényesen nevüket.

— (Ima a poroszokért.) Julius 27-én Karlsbadban az ott idező poroszok és poroszbarátok nagy ünnepélyt rendeztek az ottani evangélikus templomban, melyben Vilmos király s a poroszok győzelméért könyörögtek. A magyarok közül, bár sokan vannak a földön, senki sem jelent meg az isten-tiszteleten.

** (A poroszok tüntetési.) A berlini hársak alatt Napoleon császárnak oly arcképét árulják, mely alá egy kisebb látogatógéj-alaku kép van függesztve, akasztófát ábrázolva. — Beszélnek, hogy a porosz király egy minisztertanácsban így szökölt volna Bismarckhoz: „Bármint legyen, ez a háború tömördek költsége fog kerülni.” — „Talan nem többé, — felelé Bismark, csak két Napoleonba!” — Két francia nőt vélt üldözöbe közelébe a németek tulhajtott patriotismusa. Antoinette k. a.-t Berlinben kifityölték, Hamburgban pedig Finette k. a. részéülit, ki aztán csak úgy menekült meg az üldözés elől, hogy az igazgató kijelenté, miszerint a kisaszony kreol származású. A kisaszony pedig töredezett német nyelven élteté a poroszokat. Így aztán helyreállt a béke — a színházban és mulatóhelyeken.

** (Egy párisi bijouterie-kereskedés) felszólított egy berlini hasonló kereskedést, hogy küldje meg neki a jelen háboruban szereplő porosz és délnémet generalisok arcképeinek a másolatait. Mire ez utóbbi így válaszolt: „Il n'y a plus de copies, nous-vous enverrons les originaux.” (A másolat elfogyott, elküldjük az eredeteket.)

** (A Dunát átúsó bivalyok.) A budai szeszlinomító gyár egy kocsiha két bivalylyal közlebb a Dunára ment vizért. Mig ő megtöltötte a hordókat, a bivalyok belemerték a vízbe. A hideg fürdő annyira tetszett a bivalyoknak, hogy mindig belebb mentek a vízbe, mig a Duna közepére értek. Ott többször megfordultak, mintha vissza akarnának uszni a budai partra, de aztán mást gondoltak és Pestnek vették utjokat, a hova szerencsésen meg is érkeztek.

** (Gyilkosság.) Nagy-Szebenben a pénzügyőrség lakatnyájában Kirschlagler nevű „szemlész” Lovász főszemlész, épen midőn ez ebédelt, hátulról agyonlőtte. A főszemlész néhány percz mulva meghalt, a tettes pedig átadatott a fenyítő törvényszéknek.

** (A váltóhamisítás miatt befogott Vezérle Gyula) megszökött. Vezérle engedélyt kapott, hogy egy rendbiztos kíséretében több ismerőst meglátogassa. E czéllal berkoosiba ültek, s így sok ideig kocsiakoztak. Délután két óraker, mikor a biztos már meglehetősen megbarátkozott Vezérlel, ez a „Tigris” szálloda előtt megállt s azt mondta, hogy itt meg akar látogatni egy képviselőt. A rendbiztos a kocsiiban maradt, Vezérle pedig felment a vendéglőbe és — eltűnt. Sehhol sem találták. Vezérle Gyula jó családból való fiatal ember, ki valaha katonatiszt volt, s egy időben a pesti társaságokban eléggé szerepelt.

** (Sikkasztás.) Bajáról írják, hogy az ottani postamesternek egyik posta kezelője, több ezer forintra menő sikkasztást követett el. Maga a megkárosult postamester 200 ftnyi díjat biztosított a megszökött sikkasztó kézrekerítőjének.

** (Párbaj fegyver nélkül.) Nagy-Kaniszán két szabadság összevesztett s nemes indignációval elhatározta, hogy nemes elégtételt vesz egymáson. Mindkettő azonban ellensége levén pisztolytlan és kardnak és vért sem akartván ontani, azt határozták hogy ökölpárbajt vívnan. A kaniszai vaspálya-udvarhoz közel eső erdőfő választák színhelyül. Az óra megérkezett. Félóraig küzdött

becsületeért a két bész ellenfél, mig végre az egyik bezuzott orral megadta magát. Az ellenségek lovagiasan kibékültek; de a bezuzott orru segédnek, orráért új vereséget kellett szenvedni nejtől.

** (Egy örült fut) tetten kaptak Budán a mint egy szénakazal felgyújtását kísérlette meg. A tüzet elfojtották s a szerencsétlen fut a kapitányság közbenjárásával az országos tébolydába szállították.

— (Bathányi Fülöp herceg holttesteméit) a mult vasárnap helyezték gyászavatalra, Bécsben uri-utcai palotájában. Egy egészen feketével díszített szobában feküdt, hol gyászavatalát négyzseres gyertyasor környezé. A pompás márványkoporsó jobbán a herceg rendjelé, balra a hercegi korona s az aranygyapjas-rend volt. A falakat az elhunyt czimerei díszíték ily felirással: „Herceg Bathányi Fülöp, Stratmann gróf, szül. 1781. nov. 13., meghalt 1870. jul. 22.” A herceg ünnepélyes temetése hétfőn délután ment végbe.

Szerkesztői mondanivaló.

— Körös-Ladány. F. S. A költemények a közlhetés mértékét még nem ütük meg; de a jövőre nyújtanak némi reményt. Csak hogy a tartalmaságra s a kül alak tökélyére meg egyaránt sok gondot kell fordítani; a kettőnek együtt kell járni s mindkettő sok kívánást hagy még fónn.

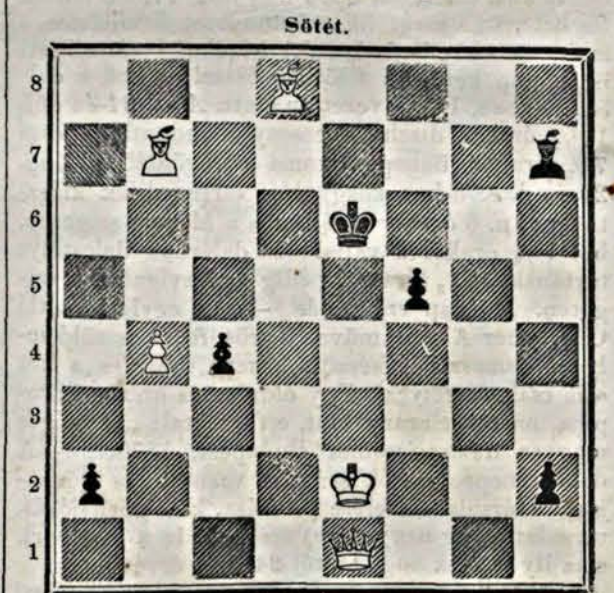
— A sempachi csatá-ban a balladai menet, földolgozás és hang mind hiányzik; krónikás vers, nem ballada. A más kettőben van egy kis humoros fölvillás, de a közlhetés színvonalától még igen távol vannak. A tehetőséget nem tagadjuk meg öntől, de még sok tanulmány kell kifejtésére.

— 171. szám alatti előzetőt. Diplomataikai latin jegyzetét elég érdekesek, de ily kérdések vitatása nem tartozik lapunk körébe.

— Vidéki leveleink előbb az országgyűlési, — most a háború közlemények halmaza miatt, hétről hétre maradoztak át mostanság. Sajnáljuk, hogy annyit túrrel nem rendelkezhetünk, a mennyit magunk is ohajtanánk. T. levelezőinktől azért ez idő szerint lehetőleg rövidre vont tudósításokat kérünk.

SAKKJÁTÉK.

558-ik sz. f. — Gold Samutól (Kövágó-Eörsön.)

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 553-ik számú feladvány megfejtése. (Mincvitz J.-től Lipésben.)

Világos. Sötét. 1. Hf4—e2(a) Ke4—d5: 2. He6—f4 matt v.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Harasztiban: Gr. Festetics Banno. — Jászkiáron: Galambos István és László. — Zmolton: Parragh József. — A pesti sakk-kör.

TARTALOM.

Ij. gróf Zichy József (arckép). — A Rajna. — Feliratok honvéd-zászlókra. — Utazás a hold körül. — Indulás a csatáért (kétképpel). — A nararusnok Békakában (vége). — Alvajáró. — Egyveleg. — A német és francia csataterkép. — Tárház: Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közlekedés. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21.sz.)

HIRDETÉSEK.

Csak alapos gyógyítás biztosít utóbajok ellen.

Titkos betegségeket s tehetetlenséget, elgyengült férfierőt,

gyakori magömlések, sőt a végképeni tehetetlenséget katonai és polgári körökben sikerrel használt egyszerű módszerrel bámulatos gyorsan és alaposan (az újonnan keletkezettek 48 óra alatt) gyógyítja Weiss J. gyák. orvos és szülész, az itteni cs. kir. garnizon főkörházban kiszolgált osztály-orvos, minden alkalmatossággal ugy a törökországi, mint a gyógykezelőkhöz jól beosztott rendelő-intézetében Pest, Sebostyán-tér 4-dik szám 1-ső emelet, (s „2 hárszázhoz” czimzett kávéház fölött), naponkint reggel 7 órától 10-ig és délután 1—4 óráig.

Férflak és hölgyek részére külön bemenet és külön várószoba. Díjjal ellátott levelek leggyorsabban válasz, és kívánatra gyógy szerrel is gondoskodik. 675 (12—12)

Egy jó nevelésű 12—14 éves fia, Kalocsán Pádis Ferencz fűszer-festék és vegyes-kereskedésben, tanonczul felvétetik. Ugyanott egy 12—14 éves árva fia ruházattal és egész ellátással, mint tanoncz elfogadtatik. 868 (2—2)

1870-ki magyar kir. jutalom-sorsjegyek 1-ső huzás folyó évi aug. 15-en 250,000 ft. főnyeremnyel, legkisebb nyeremény 104—200 forint. Törvényeszerűleg bélyegzett részvényjegyek 7 ftjával. melyek addig érvényesek, miglen az illetők a 250,000 ft. főnyeremény s így lefelé 104—200 ft. nyeremények huszad részében nem részesülnek. 10 darab részvényjegy ára 68 ft., 20 darabé 135 ft. A részvényjegyek készpénzfizetés vagy postai utánvét mellett rendelhetők meg. — Nyeremény-jegyzék ingyen. Rothschild és társánál Bécsben, Postgasse 14-ik szám alatt. 864 (4—5)

A „Corvina” könyvkiadó-társulat kiadványai kaphatók a társulat országos főbizománya, PETRIK GÉZA (előbb Osterlamm Károly) könyvkereskedésében Pesten. Ugyanott megjelent könyvek jegyzéke kívánatra megküldetik mindenkinek ingyen és bérmentve. 848 (8—10)

Pályázat. A folyó 1870-ik évi október 1-ső napján megüritendő Nagy-Kun-Turkeve városi főorvos állomásra. Évi fizetés 500 ft. és szabad lakás; a város népessége 11,000 lélekből áll. — A pályázati kivánci t. orvos urak felhivatnak: hogy a szükséges okmányokkal felszerelt kérvényeiket, folyó évi szeptember 1-ső napjáig, alulírt főbírói hivatalhoz eljuttatni sziveskedjenek. 867 (3—3) Munkaképtelen szegények díj nélkül lesznek orvoslandók. Kelt Turkeveben, július 22-én 1870. Turkeve város főbírói hivatala.

Üditő-nedv lovak számára Kwizda Ferencz Jánostól Korneuburgban.

Egyetlen szer, mely a cs. kir. magas egészségügyi hatóság által szorgosan megvizsgáltatott, s ő Felsője 1-ső Ferenecz József császár által egy kizárólagos szabadalommal tüntetett ki. Az, a lovat a legnagyobb megerőltetésben is egész a késő korig kitartóvá s vidámmá teszi; különösen nagyobb fáradsággal járó munka előtt s után alkalmasvá — erősítőleg hat; különösen sikeresnek bizonyult be eszesbántalmak, bémásga s fúvurdagadások ellen; továbbá fűzamadások, megrándulás s rokkantság esteiben, melyekről Auersperg R. herceg ó nagassága, Schönburg-Glauchau, Csáko A. és Z., Sprinzenstein és Khun grófok, Hartmann aledres, Mayer V. főlovászmester, Langwirthy M. az angol királyné ő felsége főállatorvosa, dr. Knauer porosz király ő felsége főlovorosa, Höhenlohe s Ysenburg hercegi udvari állólk igazgatója, Höfler lovag, Diekt igazgató, Buchwald W. a cs. kir. thesaurianus akadémia első lovászmestere, Steinbach G. ó cs. kir. fensége estei V. Ferenecz ausztriai főherceg lovászmestere, Steinbach Gusztáv, Sapieha herceg főlovászmestere; továbbá az osztrák lovasság több osztálya — elismerőleg nyilatkoztak. Egy üveg ára 1 ft. 40 kr.

Lópata-kenőcs, kerges, türekeny s üreges paták gyógyítására. 1 szelence ára 1 ft. 25 kr.

Pata-sugárpor, sugárthatadás ellen. lovaknál. 1 üveg ára 70 krajczár.

Kutya-labdaesok, a kutyak közönséges betegségei, göres, vdatáncz és eszozs fájdalom ellen. — Biztos óvszer az ebduh ellen. 1 skatulya ára 80 kr.

Erőtakarmany lovak és szarvasmarhák számára a lesoványodott állatok gyors felüdtetésére s a vérékat felébresztésére, s a hizlalás előmozdítására. Egy nagy ládéska ára 6 ft., kisebbé 3 ft., egy csomag 30 kr.

Sertéspor, futó üszög ellen. Egy nagy csomag ára 1 ft. 26 kr. — Egy kisebbé 63 kr.

Gyógypor házi szárnyasállatok számára, azok hullása s a ludak, kacsák, tyukok, gyöngytyukok, pávák stb. közönséges betegségei ellen. Egy csomag ára 50 kr.

A Kwizda-féle állatgyógyászati szerek valódi minőségben kaphatók: PESTEN Török József ur gyógyszerésznél, király-utca 7. szám; Thal-mayer A. s társa; Halbauer testvérek; Glatz J.; Kindel Rakodeczay A. gyógyszerészeknél. Frommer H. BUDÁN az udvarigógyszertárban; ezenkívül Magyarországon majdnem minden városra és mezővárosban léteznek raktárak, melyek összesen az olvasztott lapokban időnként közléstetnek. 845 (2—2)

Ovás. Kwizda Ferencz J.-féle Üditő-nedv (Restitutions-Fluid), mint a maga nemében egyetlen szer — cs. kir. szabadalommal tüntetett ki, más hasonnemű s hasonlóerőű készítményekkel össze ne tévesztessék; továbbá kéretik, azt szives figyelemre méltatni, hogy a korneuburgi marhapor minden függvénye, az itt látható hasonmásu vörösfesték nyomásu aláírással van ellátva.

Handwritten signature: József Proszky

Table with columns: Hónap-és hetnap, Katholikuss és protestans naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptár, N s p, Hold. Rows include dates from July 7 to July 13, with corresponding events and astronomical data.

